

JOUSTAVAN ASUNNON TILALLISET LOGIIKAT

Erilaisiin käyttöihin mukautumiskykyisen asunnon tilallisista lähtökohdista ja suunnitteluperiaatteista

JYRKI TARPIO

Väitöskirja.

Tampereen teknillinen yliopisto 2015.

TIIVISTELMÄ

Tässä tutkimuksessa kartoitetaan joustavien asuntojen tilallisia lähtökohtia ja näiden lähtökohtien taustalla vaikuttavaa tilallista ajattelua. Joustavuus määritellään kyvyksi mukautua erilaisiin käyttöihin. Tutkimuskysymykset ovat: a) millaisia asuntoihin joustavuutta tuottavia tilallisia lähtökohtia ja näiden lähtökohtien taustalla vaikuttavia tilan ja rakentamisen organisointiperiaatteita on olemassa, b) minkälaisia yhteyksiä joustavan asunnon erilaisten tilallisten lähtökohtien ja joustavuusominaisuuksien välillä voidaan havaita sekä c) minkätyyppisten asioiden erityistä huomioonottamista nämä lähtökohdat arkkitehdiltä edellyttävät?

Työssä lähestytään joustavan asunnon tilaa ja tilallista ajattelua kahdella tavalla, kahtena kairauksena. Teoriaa muodostetaan näillä kairauksilla kerättyä aineistoa toisiinsa vertaamalla. Ensimmäisenä kairauksena tarkastellaan asuntoarkkitehtuuria tutkineiden teoreetikkojen joustavista asunnoista tekemiä käsitteellistyksiä ja luokitteluja. Toisena kairauksena analysoidaan erilaisia joustaviksi luokiteltuja asuntoja ja kartoitetaan niiden joustavuutta tuottavia tilallisia piirteitä. Tilallisia piirteitä analysoidaan pääasiassa pohjapiirustusten avulla. Kairausten vertailu tarkoittaa sanallisen ja kuvallisen aineiston peilaamista toisiinsa: käsitteiden avulla luokitellaan esimerkkejä ja esimerkkien avulla muodostetaan käsitteitä ja tarkistetaan niiden sisältöä.

Tällä menetelmällä tutkimuksen tuloksena muodostuu teoria seitsemästä joustavan asunnon tilallisesta logiikasta. Tilallinen logiikka on tutkimuksessa luotu käsite, joka tarkoittaa sitä periaatetta tai ajatusrakennelmaa, joka ohjaa rakennetun tilan organisoimista. Käsitteessä yhdistyvät konkreettinen tila ja sen muodostumiseen vaikuttanut ajattelu.

Tutkimuksessa muodostetut logiikat ovat avotilalogiikka, halli ja huoneet -logiikka, monireittilogiikka, kytköhuonelogiikka, muuntoaluelogiikka, moduulistruktuurilogiikka ja ytimestä kasvamisen logiikka. Työssä päädytään havaintoon, että logiikat, jotka perustuvat joko muunneltavuuteen tai monikäyttöisyyteen, tuottavat toisistaan poikkeavia joustavuusominaisuuksia. Mikään yksittäinen logiikka ei tuota kaikenkattavaa joustavuutta. Kaikilla logiikoilla on joustavuuden kannalta sekä niille ominaiset mahdollisuudet että rajoitteet. Tilan ei kuitenkaan tarvitse muodostua vain yhdellä logiikalla vaan logiikoita voi yhdistellä.

Logiikat ohjaavat suunnittelua ja rakentamista ja ne konkretisoituvat rakennusten pysyväisluonteisiksi ominaisuuksiksi. Logiikan valinta, joko tietoinen tai tiedostamaton, on pitkävaikutteinen, rakennetun ympäristön kestävyyyteen olennaisesti vaikuttava strateginen päätös.

Tutkimuksessa tuotettu teoria luo joustavuuden tematiikkaa käsittelevän uuden asutosuunnittelua ja asuntotutkimusta hyödyttävän suomenkielisen käsitteistön. Työn joustavuutta painottava näkökulma haastaa totuttuja 1920- ja 30-luvuilla funktionalismin aikana muodostuneita ja myöhemmin vakiintuneita, erityisesti tehokasta toiminnallisuutta korostavia asutosuunnittelukäytäntöjä.

Avainsanoja: arkkitehtuuri, asutosuunnittelu, asutosuunnittelun teoria, tilateoria, joustavuus, monikäyttöisyys, muunneltavuus.